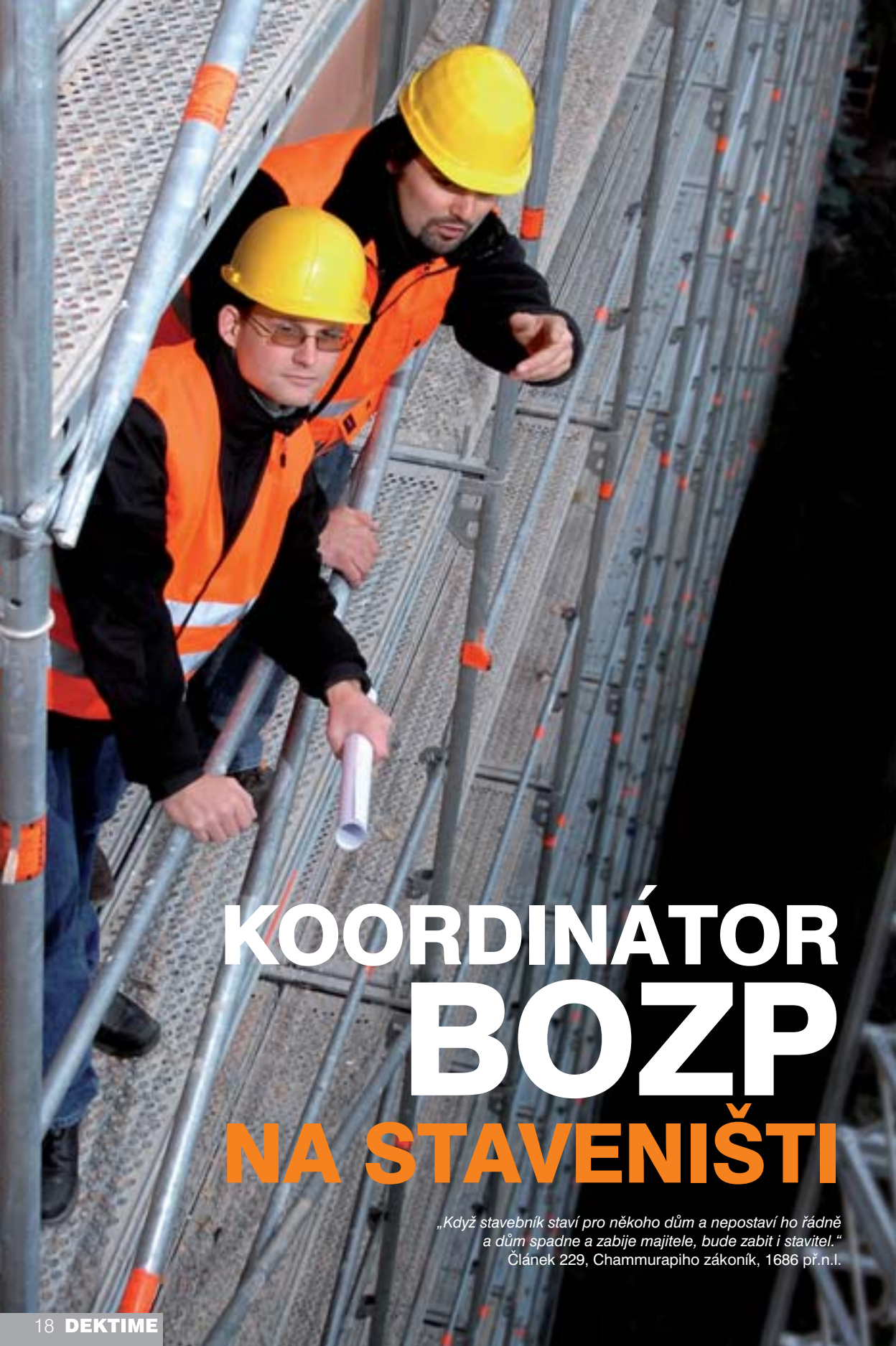

A high-angle photograph of two construction workers on a metal scaffolding. Both workers are wearing yellow hard hats and orange high-visibility safety vests over dark clothing. The worker in the foreground is wearing glasses and holding a rolled-up white document. The worker behind him is pointing towards the right. The scaffolding consists of numerous vertical and horizontal metal poles, some with orange safety caps. The background is dark and out of focus.

KOORDINÁTOR BOZP NA STAVENIŠTI

*„Když stavebník staví pro někoho dům a nepostaví ho řádně
a dům spadne a zabije majitele, bude zabit i stavitel.“
Článek 229, Chammurapiho zákoník, 1686 př.n.l.*

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci se stala integrální součástí našich pracovních životů. Málokdo si v dnešní době dokáže představit, že by nastoupil na nové pracoviště a nebyl proškolen z bezpečnosti práce, seznámen s riziky pracovní pozice. Školení bývá po nástupu do práce většinou hned prvním krokem po podepsání pracovní smlouvy. I stavba, na které se v průběhu času vyměňují zaměstnanci různých zhotovitelů, je pracovištěm a střídající se pracovníci jsou obdobou „nových zaměstnanců“. Vstupují na pracoviště, které je plně nebezpečí a rizik. Ve stavebním sektoru může rizika významně minimalizovat koordinátor BOZP na staveništi.

ÚRAZOVOST VE STAVEBNICTVÍ A KONTROLY INSPEKTORŮ PRÁCE

Sektor stavebnictví zaměstnává v České republice 5 % ekonomicky činného obyvatelstva a přitom obsazuje mezi ostatními sektory 1. místo v počtu smrtelných pracovních úrazů. V roce 2006 činil podíl stavebnictví na celkovém počtu objasněných a klasifikovaných smrtelných úrazů více než 20 % [1]. Podle Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) se pracovní úrazy nejčastěji stávají při práci ve výškách (43 %) a dále při zemních výkopových pracích. Z šetření inspektorů práce [2], kteří v roce 2006 provedli ve stavebnictví 2 513 kontrol u 1 950 různých subjektů a uložili pokuty 810 z nich, vyplývá, že jako nejzávažnější

nedostatky při provádění stavebních prací se jeví:

- různá úroveň řízení bezpečnosti práce u jednotlivých zhotovitelů,
- nedostatečná koordinace provádění jednotlivých prací,
- nedostatečná vzájemná informovanost o rizicích na staveništích, kde pracuje více zhotovitelů.

Státní úřad inspekce práce každoročně sestavuje Roční program kontrolních akcí [3]. V roce 2008 bude jedním z hlavních úkolů kontrolovat plnění povinností zadavatele stavby. Kontroly budou zaměřeny zejména na to:

- zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než 1 zhotovitele je určen potřebný počet koordinátorů BOZP na staveništi,
- zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na příslušný obl. inspektorát práce,
- zda zadavatel stavby zajistil, aby byl před zahájením prací zpracován plán BOZP při práci na staveništi a zda jsou s ním všichni zhotovitelé seznámeni.

Důvodem zaměření kontrol SÚIP na stavební sektor není jen velká míra úrazovosti. Dalším důvodem jsou nové právní předpisy z roku 2006. V rámci nových předpisů vznikly zcela nové právní instituty:

- koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (koordinátor BOZP),

PŘEHLED NOVÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V SEKTORU STAVEBNICTVÍ

Pro stavební sektor byl rok 2006 v právní úpravě zcela zásadním. Kromě vydání nového zákoníku práce, který je výchozí pro pracovněprávní vztahy, byl vydán také nový stavební zákon (zákon č. 183/2006 Sb.) a dále zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a který mimo jiné zavádí právě KOORDINÁTORA BOZP NA STAVENIŠTI jako odborně způsobilou osobu. Vznikem této nové instituce byla splněna povinnost implementovat do českého právního řádu rámcovou směrnici Rady 89/391/EHS, o zavádění opatření směřujících ke zvyšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a dílčí směrnici Rady 92/57/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na dočasných nebo přechodných staveništích.

Dalším prováděcím předpisem byly stanoveny povinnosti koordinátora během přípravy a realizace stavby (nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích).

Pro projektanty přinesla změnu vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb. Její příloha stanovuje rozsah a obsah projektové dokumentace a definuje jako nedílnou součást projektové dokumentace podmínky k zajištění BOZP.

Situace	Určit koordinátora BOZP	Zpracovat plán BOZP	Odeslat oznámení o zahájení prací oblastnímu inspektorátu práce
2 a více zhotovitelů	✓	-	-
práce se zvýšeným rizikem	✓	✓	-
rozsah stavby > 500 pracovních dnů na 1 osobu	✓	✓	✓
rozsah stavby 30 dní a současně 20 fyzických osob pracujících min. jeden den	✓	✓	✓
rozsah stavby > 500 pracovních dnů na 1 osobu a současně práce se zvýšeným rizikem	✓	✓	✓
rozsah stavby 30 dní a současně 20 fyzických osob pracujících min. 1 den a současně práce se zvýšeným rizikem	✓	✓	✓

- plán bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi (plán BOZP),
- oznámení o zahájení prací oblastnímu inspektorátu práce.

PREVENTIVNÍ ÚLOHA KOORDINÁTORA BOZP NA STAVENISHTI

Zadavatel stavby musí v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb. určit v daných případech /tabulka 01/ koordinátora BOZP pro přípravnou fázi a pro realizaci stavby. Zadavatelem stavby je ten, kdo hodlá investovat vlastní prostředky do realizace stavby [4]. Běžně se používá označení investor, objednatel nebo stavebník.

PŘÍPRAVNÁ FÁZE

Výsledky irské studie „Partnerské vztahy pro bezpečnost ve stavebnictví“ dokazují, že vznik minimálně jedné čtvrtiny všech smrtelných úrazů na staveništi má kořeny již v přípravné fázi projektu [5]. A zde vzniká prostor pro působení koordinátora BOZP. Koordinátor BOZP spolupracuje s projektantem, zadavatelem a případnými zhotoviteli stavby, jsou-li již známi. Zhotovitelé předkládají informace o rizicích, která mohou při jejich činnosti a technologických postupech na

staveništi vznikat. Na základě těchto informací vzniká plán BOZP, který obsahuje přiměřená technická a bezpečnostní opatření s cílem minimalizovat rizika později během fáze výstavby. Zejména ve fázi přípravy je důležitá součinnost projektanta a koordinátora BOZP, tak aby plán prací počítal se všemi nezbytnými bezpečnostními opatřeními. Při realizaci stavby pak nemůže nastat situace, kdy se s bezpečnostními opatřeními nepočítá a kdy jsou považována za zdržování a prodražování prací.

8 DNÍ PŘED ZAHÁJENÍM PRACÍ

Nejpozději osm dní před zahájením prací, vyžaduje-li to rozsah a charakter stavby, je zadavatel povinen oznámit zahájení prací místně příslušnému oblastnímu inspektorátu práce. Oznámení má předem danou strukturu. Pro zadavatele jej připravuje koordinátor BOZP na staveništi.

FÁZE VÝSTAVBY

Ve fázi výstavby koordinátor BOZP především zajišťuje řízení rizik a dodržování plánu BOZP. V případě potřeby plán BOZP upravuje a aktualizuje, a to zejména při vstupu nových zhotovitelů na staveniště. Tito zhotovitelé

nejpozději 8 dní před zahájením prací předávají koordinátorovi BOZP informace o svých činnostech a rizicích. Mezi povinnosti koordinátora patří organizování kontrolních dnů. V rámci kontrolního dne koordinátor informuje všechny dotčené zhotovitele stavby o bezpečnostních a zdravotních rizicích, která vznikají na staveništi s postupem stavebních prací, upozorňuje zhotovitele stavby na nedostatky v uplatňování požadavků na BOZP zjištěné na pracovišti a vyžaduje zjednání nápravy. Navrhuje přiměřená opatření při nedodržování plánu BOZP, provádí zápisy nedostatků a nápravných opatření do stavebního deníku, což mu umožňuje § 157 odst. 2 stavebního zákona.

Z uvedeného výčtu činností a povinností koordinátora BOZP je zřejmé, že funkci koordinátora může vykonávat k tomu odborně způsobilá osoba, se stavebním vzděláním, odpovídající praxí v BOZP a výbornými organizačními a komunikačními schopnostmi.

PŘÍKLAD

Jaký má koordinátor BOZP praktický význam? Jako příklad poslouží smrtelný pracovní úraz, který se stal před několika lety, kdy institut

koordinátora BOZP v České republice ještě neexistoval. Pracovník provádějící výkopové práce byl zасыпán do pasu zeminou. Po vyproštění byl převezen do nemocnice, kde svým zraněním druhý den podlehl. Šetření ukázalo, že organizace zaměstnávajícího pracovníka měla stanovený pracovní a technologický postup provádění výkopových prací. Postup obsahoval bezpečnostní opatření – použití pažení. Pažení přesto nebylo použito ve snaze zajistit co nejnižší cenu a urychlit práce.

Výkopové práce patří mezi činnosti, kde úrazy končí velmi často vážným poškozením zdraví nebo úmrtím. I když není pracovník zасыпán celý, ale jen z části, je tlak na tepny a žíly v těle tak velký, že i když je člověk vyproštěn a relativně bez zranění, může dojít ke vzniku a uvolnění krevní a tukové sraženiny, které způsobí embolii [6]. Zemní práce musí být řízeny dostatečně odborným a zkušeným pracovníkem, který pokaždé vyhodnotí aktuální situaci. Porovná výsledky hydrogeologického průzkumu s kvalitou zeminy na daném místě a v případě potřeby společně s koordinátorem upraví opatření k zajištění BOZP. Tato kontrolní opatření v uvedeném případě chyběla. Díky existenci plánu BOZP a přítomnosti koordinátora BOZP by se úraz nemusel stát. Koordinátor by při prohlídce staveniště spolu se

zodpovědnými pracovníky v rámci kontrolního dne zjistil, že pažení není provedeno. Na chybu by upozornil a požadoval okamžitou nápravu. Do stavebního deníku by provedl zápis, který by obsahoval také návrh opatření a termín plnění. V případě potřeby by rovněž doporučil pozastavení práce a v nejzazším bodě informoval zadavatele stavby.

Podle výzkumů, které provedly členské státy EU po zavedení institutu koordinátora BOZP na staveništi, se snížil počet smrtelných pracovních úrazů ve stavebnictví o více jak 25 %. Nejedná se však „jen“ o ztráty na životech a zdraví. Značné mohou být i dopady ekonomické, a to jak pro podnikatele ve stavebnictví, tak i pro celou společnost. Podle Výzkumného ústavu bezpečnosti práce dosáhly v letech 1993–2003 průměrné náklady a ztráty vyvolané jedním smrtelným pracovním úrazem hodnoty téměř 11 milionů Kč. Částka obsahuje i náklady spojené se soudním řízením, náhradami škod, zpožděním stavby, ztrátou zakázky a ztráty dobré pověsti.

DEKSAFE

Od roku 2007 nabízí DEKTRADE a.s. pod značkou DEKSAFE soubor služeb z oboru bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Jednou ze služeb DEKSAFE je činnost KOORDINÁTORA BOZP

na staveništi. DEKTRADE a.s. zajišťuje svými odborně způsobilými pracovníky činnosti koordinátora BOZP pro fáze tvorby projektové dokumentace, přípravy stavby a realizace stavby.

<Jana Haluzová>
<Martina Žížková>

Literatura:

- [1] Český statistický úřad, Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR za r. 2006. Dostupné z <http://www.czso.cz>.
- [2] Roční zpráva systému Státního úřadu inspekce práce za r. 2006. Dostupné z <http://www.suip.cz>.
- [3] Roční program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce na rok 2008. Dostupný z <http://www.suip.cz>.
- [4] Informace pro zadavatele staveb ve vazbě na zákon č. 309/2006 Sb. a nařízení vlády č. 591/2006 Sb. Informační leták SÚIP, 2007. dostupný z <http://www.suip.cz>.
- [5] Dosáhnout větší bezpečnosti a ochrany zdraví ve stavebnictví. Facts 55, Evropská agentura pro BOZP, 2004. Dostupné z <http://cz.osha.europa.cz>.
- [6] Předcházení pracovním úrazům a mimořádným událostem při provádění zemních prací, Inspektorát bezpečnosti práce pro Jihočeský kraj, 2002. Dostupné z <http://www.suip.cz>.

PROJEKTANT A KOORDINÁTOR BOZP

Podle stavebního zákona projektant zodpovídá za správnost, celistvost, úplnost a bezpečnost stavby provedené podle jím zpracované projektové dokumentace. Na dodržení navržených zásad je oprávněn dohlédnout v rámci autorského dozoru. Obsah dokumentace je upraven vyhláškou č. 499/2006 Sb. Příloha č. 1 vyhlášky stanovuje rozsah a obsah projektové dokumentace. Pro BOZP na staveništi je

nejdůležitější částí projektové dokumentace oddíl E – Zásady organizace výstavby. V této části projektant – autorizovaná osoba – stanovuje zásady pro provádění stavby z hlediska BOZP. Vzniknout mohou dvě situace:

1. Na stavbu se vztahuje povinnost zpracovat plán BOZP, který se přikládá k projektové dokumentaci a stává se její nedílnou součástí – projektant musí využít služby koordinátora BOZP, protože k vypracování plánu BOZP nemá příslušnou odbornou způsobilost.

2. Na stavbu se nevztahuje povinnost zpracovat plán BOZP – projektant do projektové dokumentace přímo zapracuje zásady pro provádění stavby z hlediska BOZP. Při navrhování zásad spolupracuje s koordinátorem BOZP.

www.deksafe.cz
info@deksafe.cz

 DEKSAFE®